

Het is niet omdat het mag, dat het moet

15/02/2014 | Patrick Loobuyck

Het was zo met het homohuwelijk, en het is zo met de euthanasie voor minderjarigen: de overheid wordt verweten dat ze een keuze opdringt. Maar het enige wat ze doet, is respect hebben voor verschillende meningen. Neutraal zijn dus, schrijft Patrick Loobuyck.

Het is toch niet omdat de overheid het homohuwelijk naast het heterohuwelijk laat bestaan, dat ze een voorkeur laat blijken? hh/afp

Wie? Moraalfilosoof verbonden aan de universiteiten van Antwerpen en Gent. Hij is auteur van 'De seculiere samenleving. Over religie, atheïsme en democratie' (Houtekiet, 2013).

Telkens als er over 'ethische' thema's wetgeving komt die meer toelaat dan in het verleden het geval was, weerklinkt de kritiek dat de overheid te ver gaat.

Twee misvattingen vertroebelen het debat. Een eerste is de kritiek dat de overheid te permissief wordt omdat ze juridisch toelaat wat bepaalde mensen immoreel vinden. Maar dat is in een open, democratische samenleving onvermijdelijk. Iedereen heeft het recht om euthanasie of het homohuwelijk immoreel te vinden. Net zo goed hebben moslims het recht om alcohol nuttigen en

varkensvlees eten af te keuren en hebben niet-moslims het recht om de hoofddoek te beschouwen als iets waar vrouwen zich het best van bevrijden. Het uitgangspunt van onze seculiere samenleving is net dat niet de individuele burgers of levensbeschouwelijke groepen op basis van hun particuliere moraal bepalen wat mag of verboden moet worden – dat is de taak van de democratische rechtsstaat, die zich daarvoor laat leiden door de basisgedachte dat burgers zo veel mogelijk als vrije en gelijke individuen behandeld moeten worden.

Niemand, geen enkele groep, geen enkele levensbeschouwing heeft het recht om te eisen dat de normen en waarden die hij vanuit zijn referentiekader belangrijk vindt, het uitgangspunt worden voor de overheid om een wet- en regelgeving op te stellen. Die wetten zijn immers ook van toepassing op mensen die een ander referentiekader hebben. In een open samenleving moeten mensen aanvaarden dat er over de manier waarop mensen willen leven en sterven diepgaande meningsverschillen kunnen bestaan en dat de overheid ieders recht moet beschermen om met respect voor ieders grondrechten volgens de eigen opvattingen het leven en sterven vorm te geven. De Belgische wetgeving rond homohuwelijk, abortus en euthanasie is dus helemaal geen uiting van permissiviteit, maar kwam tot stand vanuit een moreel uitgangspunt: respect voor vrijheid en gelijkheid.

Een ‘statement’ van de overheid

Een tweede misvatting schuilt in het argument dat de overheid door bijvoorbeeld het homohuwelijk of euthanasie mogelijk te maken, haar neutraliteit zou verliezen. De overheid zou kleur bekennen, pro-euthanasie zijn en mensen die euthanasie aanvragen meer waarderen dan zij die dat niet doen. Een analoge redenering wordt gemaakt als het over het homohuwelijk gaat. Maar de overheid spreekt helemaal geen waardeoordeel uit over euthanasie of het homohuwelijk. Nergens wordt gezegd dat mensen in bepaalde omstandigheden euthanasie moeten vragen. Zowel diegenen die euthanasie vragen als zij die voor een natuurlijke dood kiezen, moeten gelijkwaardig beschermd worden. In de Belgische wetgeving behouden trouwens ook artsen hun gewetensvrijheid: niemand is verplicht om zelf op een euthanasieaanvraag in te gaan.

De wetgever is er ook niet op uit om euthanasie of het homohuwelijk als moreel superieure keuze te stimuleren. Het enige wat de wetgeving doet, is respect opbrengen voor het feit dat mensen over hoe ze willen leven en sterven grondig van mening kunnen verschillen. Het gaat overigens ook niet op te stellen dat de Belgische overheid een atheïstische, vrijzinnige moraal zou uitdragen. Ze wil alleen die mensen met een moraal op basis van zelfbeschikking het recht geven om daar ook naar te leven en te sterven. Niets meer maar ook niets minder.

Paternalisme

Wetgeving die het homohuwelijk en euthanasie mogelijk maakt, is in dat opzicht 'neutraler' dan wetgeving die ze zou verbieden. Dat laatste impliceert immers dat de terminaal zieken en de holebi's zelf geen keuze hebben omdat de overheid voor hen beslist. Dat is ongewenst paternalisme. Een land dat op een democratische manier zoekt om de wetgeving zo goed als mogelijk in overeenstemming te brengen met het respect voor zijn burgers als vrije en gelijke individuen, is niet decadent permissief maar navolgenswaardig.